

GROBIŠČE IZ DOBE PRESELJEVANJA NARODOV V DRAVLJAH

MARIJAN SLABE

Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo, Ljubljana

Materialni dokazi — najdbe, ki naj bi pripadali obdobju preseljevanja ljudstev oziroma začetkom zgodnjega srednjega veka na ljubljanskem območju, so tako po številu kot tudi po samem gradivu razmeroma skromni.¹

Iz prejšnjega stoletja sta poznani dve grobni najdbi, ki naj bi po mnenju poročevalcev spadali v ta čas. In sicer zidan obokan grob z zanimivim inventarjem, odkopan ob zahodnem delu emonskega obzidja,² ter skeletni grob, prav tako s pridevki iz neposredne okolice Narodnega muzeja v Ljubljani, ki naj bi bil merovinškega morda celo alemanskega porekla.³ Iz časa Šmidovega odkrivanja ostankov Emone izvira domnevno odkritje langobardskih arhitekturnih ostankov v insuli XIX.⁴ Začasno bivanje langobardskega življa na ljubljanskih tleh pa naj bi potrjevala tudi najdba germanskega groba iz enega glavnih emonskih pokopališč ob današnji Titovi cesti.⁵ Na območju Emone pa so bili odkopani še bizantinski novci za vlade Justina I. (518—527), na podlagi katerih je J. Klemenc domneval obstoj sicer osiromašene Emone tudi v času preseljevanja narodov.⁶ Narodni muzej pa hrani tudi na Ljubljanskem gra-

¹ Okvirno poročilo je bilo prebrano na Zgodnesrednjeveškem kolokviju v Kranju, v času, ko raziskave še niso bile povsem zaključene in vsebuje le nekaj načelnih ugotovitev, sicer pa je zgolj informativne narave.

² P. Hitzinger, Mitt. d. Hist. Ver. f. Krain 11, 1856, 22.

³ K. Deschmann, Führer durch das Krainische-Landes Museum Rudolfinum in Laibach (1888) 116. Za drugo literaturo kot tudi druge najdbe, ki naj bi pripadale temu času na območju mesta Ljubljane, glej: J. Šašel, Emona. RE Suppl. 11 (1968) 560.

⁴ W. Schmid, Ausgrabungen in Emona. 25. Ber., Laibach. Zeit. 6. 9. 1912, 1947. W. Schmid, Emona. Jahrb. f. Altkde. NF 7, 1913, 170; J. Rus, Johannes zadnji škof panonske, prvi istrske Emone. Glasnik Muz. druš. za Slovenijo 20, 1939, 153.

⁵ W. Schmid, Römische Forschungen in Österreich 1912—24. 15. Ber. RGK 1923—24 (1925) 204, ter J. Klemenc, Zgodovina Emone v Zgodovini Ljubljane 1 (1955) 344, op. 13.

A. Dimitz je tudi menil, da naj bi na Frtici na Mirju pričakovali ostanke trdnjave iz langobardskih časov (Iv. Vrhovnik, Trnovska župnija [1932]. 227, 226).

⁶ J. Klemenc, ibidem 353.

du slučajno najdeno polihromno jagodo, katere izvor lahko po mnenju J. Korošca z večjo ali manjšo verjetnostjo pripišemo tej epohi.⁷ V starejši čas pa verjetno spada grobna najdba iz leta 1964 na vrtu Narodnega muzeja v Ljubljani.⁸

S temi zgolj osamljenimi najdbami, za katere pa danes zaradi pomanjkanja različnega dokaznega gradiva ni mogoče jamčiti v celoti o njihovi pravilni kulturni kot tudi kronološki interpretaciji, se je torej zaključevalo dosedanje poznavanje materialne kulture iz tega obdobja na tem prostoru.

Ta vrzel je bila zapolnjena, lahko bi rekli, šele spomladi 1968. leta, ko je bila po naključju odkrita nekropola — o naselbini do danes še ni sledov — ob zaselku Lakotence pri vasi Dravlje, v severozahodnem delu predmestja Ljubljane.⁹ Tu se je nekdanj razprostiral obširen prostor z njivami in travniki. V zadnjem času pa se je z izredno naglico povečala gradbena dejavnost, ki krči in dopolnjuje prazen prostor z novimi stanovanjskimi in drugimi komunikacijskimi objekti.

Ko so se z gradbenimi posegi približali neposredno tudi območju oziroma predelu, kjer se razteza zaselek Lakotence, se je ob zemeljskih delih pojavilo večje število grobov, a so jih s strojnim izkopom v celoti uničili. Ohranilo se je le nekaj ostankov kosti skeletov in fragmentiran železen nož. Po današnjih ugotovitvah je bilo takrat uničenih najmanj deset grobov, verjetno pa še več.¹⁰ Istočasno pa je bila močno poškodovana tudi statigrafija tal, kjer se je grobišče raztezalo.

Na srečo je najdbe kmalu opazil bližnji stanovalec¹¹ in jih prijavil Zvezi borcev in Krajevni skupnosti Dravlje, ki sta takoj, ko sta zvedeli za grobove, prepovedali začasno vsak nadaljnji zemeljski poseg na tem mestu in s tem onemogočili nadaljnje stihijsko uničevanje grobišča.

Na podlagi raznih virov, ki govorijo o žrtvah zadnje vojne v tem kraju, se je namreč pojavilo mnenje, da skeleti predstavljajo ostanke žrtev Črne roke.¹² Da pa bi tudi uradno potrdili te domneve, je Zveza borcev Dravlje poklicala sodnomoedicinski inštitut iz Ljubljane, da bi strokovno ugotovil pravo poreklo grobišča.

Dr. Furlan, vodja ekipe je z delavci odkopal (nekaj pa so jih verjetno tudi okoličani sami) na svojstven način več predvsem bolj zaznav-

⁷ J. Korošec, *Arheološke najdbe iz dobe selitve narodov in zgodnjega srednjega veka v Zgodovini Ljubljane 1* (1955) 427, op. 2. Primerjaj tudi B. Grafenauer, *Ustoličevanje koroških vojvod in država karantanskih Slovencev*. *Dela SAZU* 7 (1952) 415, op. 138.

⁸ V. Stare, *Varstvo spomenikov* 9, 1962—64 (1965) 198—199, T. 9.

⁹ Iz draveljskega območja poznamo doslej le dve arheološki odkritji. Obe pripadata rimski epohi. Prva, najbližja predstavlja najdbo srebrnikov iz 3. stoletja pri cerkvi sv. Roka v Dravljah (P. Hitzinger, *Mitt. d. His. Ver. f. Krain* 9, 1854, 96), druga pa ostanke studenca (Slatek pri Kamni gorici), ki je po ceveh napajal prek današnje Šiške antično Emono s pitno vodo. J. Klemenc, *ibidem* 349 in navedena literatura pod op. 102.

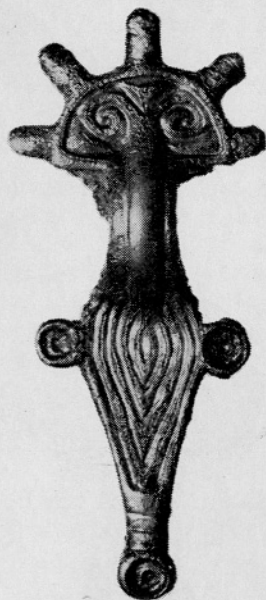
¹⁰ V zadnji fazi raziskav smo ugotovili, da so na grobove naleteli že prej in sicer ob vkopu jarka za kabel. Koliko je bilo takrat uničenega, ni mogoče reči, vsekakor pa je bilo več grobov, ki smo jih kasneje odkrili, prav zaradi tega vkopa precej prizadetih.

¹¹ Jože Moltara, Lakotence, št. 17, Dravlje, Ljubljana.

¹² O tem je poročalo tudi dnevno časopisje.

nih in nekoliko plitkeje vkopanih grobov. Toda kmalu se je pojavil dvom v resničnost prejšnjih trditev. Zato je dr. Furlan o najdbi obvestil Mestni muzej, ta pa Zavod za spomeniško varstvo Ljubljana, ki je takoj pravno zaščitil ogroženi teren.

Raziskave so se pričele s finančno pomočjo Skupščine občine Ljubljana-Šiška, kasneje pa je vse stroške v zvezi z raziskavo in proučevanjem grobišča kril uporabnik zemljišča poslovno združenje GIPOSS Ljubljana.¹³

Sl. 1. Ljubljana, Dravlje (Gotska ulica). Pozlačena bronasta ločna fibula iz groba št. 1

Fig. 1. Ljubljana, Dravlje (Gotska ulica). Fibule à arc en bronze doré de la tombe n° 1

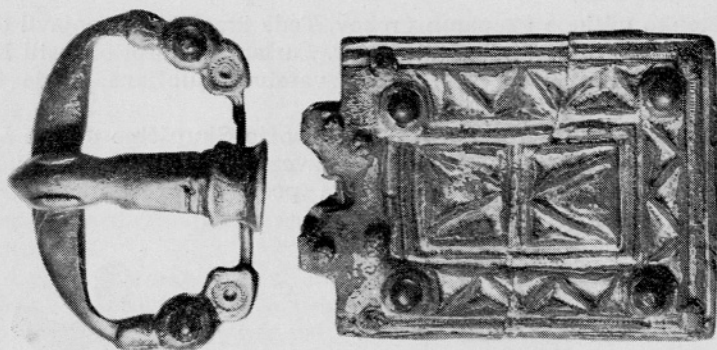
V letu 1968 je bilo raziskanih šestindvajset grobov — večje število je bilo precej poškodovanih — od katerih je prav gotovo eden najpomembnejših, po inventarju pa najbogatejših od vseh raziskanih, prvi odkopani grob št. 1 z ostanki zlate vezenine na glavi,¹⁴ dvema pozlačenima fibulama (sl. 1), pozlačeno bronasto pasno spono (sl. 2), zlatim prstanom z vloženi kamni na razširjenem delu, prevrtanim bronastim novcem ter drugimi predmeti, ki so spadali k delom nakita oziroma oblačila.¹⁵

Čeprav tako bogatega groba kasneje nismo več našli, pa nekateri drugi grobovi po pomembnosti grobnega inventarja ne zaostajajo za tem

¹³ Denarno pomoč pa sta za nadaljevanje raziskav nudila tudi Zavod za spomeniško varstvo SRS in Zavod za spomeniško varstvo Ljubljana.

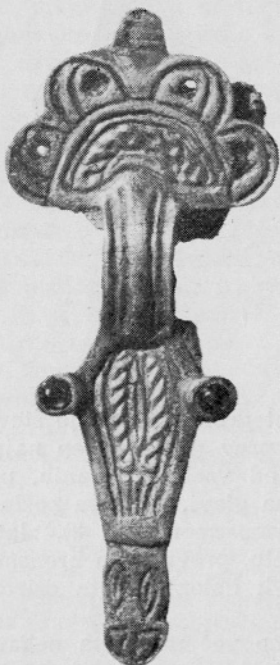
¹⁴ Podoben okras se pojavlja npr. tudi na nekropoli v Kranju. Primerjaj grob 43. W. Schmid, *Das Gräberfeld von Krainburg*. Mitt. d. Musealver. f. Krain 18, 1905, 89, ter J. Werner, *Die Langobarden in Pannonien*. Abhandl. d. Bayer. Akad. 55 A (1962) 127 (odslej J. Werner, *Die Langobarden in Pannonien*).

¹⁵ Grobni inventar navajam le sumarno.

Sl. 2. Ljubljana, Dravlje (Gotska ulica). Pozlačena bronasta pasna spona iz groba št. 1

Fig. 2. Ljubljana, Dravlje (Gotska ulica). Boucle de ceinture en bronze doré de la tombe n° 1

Sl. 3. Ljubljana, Dravlje (Gotska ulica). Pozlačena srebrna ločna fibula iz groba št. 15

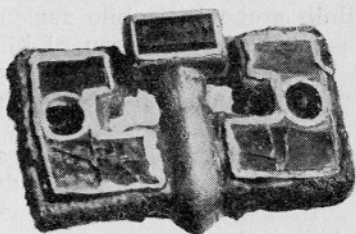
Fig. 3. Ljubljana, Dravlje (Gotska ulica). Fibule à arc en argent doré de la tombe n° 15

pokopom. Naj omenim samo grob št. 15 z dvovrstnim koščenim glavnikom in dvema pozlačenima srebrnima ločnima fibulama, ki se razlikujeta od fibul preje omenjenega groba (sl. 3), ali pa grob št. 19 z ozkim enoreznim mečem v razpadli leseni nožnici, železno pasno spono ter tremi železnimi noži (sl. 6). Grob št. 25 pa je vseboval poleg bronaste pincete še majhno srebrno spono ter ploščato polihromno pasno spono (sl. 4) itd.

Izkopavanje grobišča se je nadaljevalo in zaključilo spomladi 1969. leta. V tem času je bilo odkritih še triindvajset grobov, skupno torej devetinštirideset.

Sl. 4. Ljubljana, Dravljje (Gotska ulica).
Polihromna pasna spona iz groba št. 25

Fig. 4. Ljubljana, Dravljje (Gotska ulica).
Boucle de ceinturon polychrome de la
tombe n° 25

Ti poslednje odkriti grobovi se po svojih pridatkih deloma razlikujejo od grobov, izkopanih v prejšnjem letu. Iz te faze so med drugim tudi trije skeleti s parnimi bronastimi uhan s prirezanimi masivnimi kockami (grob 29, 31, 34); grob št. 33, v katerem je bil najden tudi par bronastih uhanov s steklenim poliedrom (eden fragmentarno ohranjen), ploščata okrogla bronasta fibula, zlomljen bronast prstan itd.; nadalje grob št. 41 s pozlačeno srebrno ločno fibulo z enakomerno široko nogo (sl. 5) itd.

Sl. 5. Ljubljana, Dravljje (Gotska ulica). Pozla-
čena srebrna ločna fibula z enakomerno široko
nogo iz groba št. 41

Fig. 5. Ljubljana, Dravljje (Gotska ulica). Fibule
à arc en argent doré avec un pied de largeur
égale de la tombe n° 41

Od drugega grobnega inventarja naj omenim še zlat prstan z vložnim poldragim kamnom, več fragmentiranih koščenih glavnikov, železne nože, steklene in jantarjeve jagode, različne pasne sponi, tri antične novce, železno zappestnico, nekaj kosov antične keramike itd.

Nekropola bi na podlagi števila pokopov spadala v vrsto srednjih naselbinskih grobišč. Tip naselbine bi bil glede na grobni inventar trenutno težje določljiv. Pomanjkanje določenega gradiva — predvsem

orodja — v grobovih navaja k mislim, da v tem primeru verjetno ne bo šlo za naselbino s pravim poljedelskim pomenom.¹⁶

Enostavne grobne jame so bile vkopane v humus in prod. V številnih grobovih je bilo zaslediti ostanke lesene konstrukcije. Zanimivo, da v nobenem primeru ni bilo mogoče ugotoviti, da bi bil skelet zavrt v »ponjavo«, kot je to npr. dokazano tudi na kranjskem grobišču.¹⁷ Ostanke tkanine, ki so se pojavljali na nekaterih skeletih, so predstavljali le fragmente oblačil. Osnovna orientacija lege skeletov je zahod—vzhod, večinoma z večjimi ali manjšimi odkloni. Vsi grobovi, razen enega, v katerem sta ležala dva skeleta, so imeli enojni pokop.

Dosedanje okvirno poznavanje gradiva kot tudi le nedokončane antropološke (te analize so že dokazale v več primerih deformacijo lobanje), preparatorske in druge analize izkopanega gradiva in končno tudi grobišča samega trenutno onemogočajo podrobnejšo obravnavo nekropole. Vendar določeni bistveni elementi, izstopajoči v posameznem grobnem inventarju že zatrjujejo, da ne bo mogoče govoriti o kulturni enovitosti oziroma homogenosti grobišča.

Tako lahko v grobnem gradivu zasledimo nekaj izrazitih znakov vzhodnogotske kulturne skupine. Dokaz za to trditev oziroma predpostavko je prav gotovo v posameznih predmetih groba št. 1 s parom ločnih fibul (sl. 1) in pasno spono (sl. 2) kakor tudi v paru srebrnih ločnih sponk iz groba 15 (sl. 3) in morda tudi v polihromni pasni sponi groba št. 25 (sl. 4), ki jih lahko imamo za značilen oziroma danes bolj ali manj priznan element imenovanega kulturnega kroga.¹⁸ Pripadnost germanski provenienci pa podkrepljuje tudi pojav ločnih fibul, ki nastopajo paroma.¹⁹

Fibula groba 41 z enakomerno široko nogo (sl. 5), določene podobnosti lahko sledimo npr. s fibulo groba 81/1907 s kranjske nekropole²⁰ pa bo verjetno prav tako kot ta izhajala iz istega, to je frankovskega kulturnega horizonta.²¹ Po Kühnu naj bi se fibula iz Kranja uvrščala v frankovsko-alemanski tip.²²

¹⁶ Če seveda ne upoštevamo nožev, ki pa imajo lahko dvojno funkcijo.

¹⁷ W. Schmid, Das Gräberfeld von Krainburg. Mitt. d. Musealver. f. Krain 18, 1905, 83. Primerjaj tudi J. Žmavc, Das Gräberfeld im Lajh bei Krainburg. Jahrb. d. Zent. Komm. NF 2, 1904, 238.

¹⁸ Za ločne fibule primerjaj: Aberg, Goten und Langobarden in Italien (1923) 13 itd.; H. Dolenz, Germanische Bügelfibeln aus Kärnten. Carinthia I 150, 1960, 727 itd. in Mitscha-Märheim, Bemerkungen zum frühmittelalterlichen Fundmaterial aus Kärnten, ibidem 750. Z. Vinski, Kasnoantična baština u grobovima ranoga srednjeg veka kao činjenica i kao problem. Materijali VI. Kongresa arheologa Jugoslavije 1 (1963) 103, 104 (odslej Z. Vinski, Materijali 1 [1963] ter L. Bolta, Rifnik, Arh. vestnik 18, 1907, 406. Za pasne spono: N. Aberg, ibidem 2 itd. G. Annibaldi, J. Werner, Ostgotische Grabfunde aus Acquasanta, Prov. Ascoli Piceno (Marche). Germania 41, 1963, 363, T. 41: 2 in str. 370.

¹⁹ D. Dimitrijević, Gepidska nekropola »Kormadin« kod Jakova. Rad Vojvodj. muz. 9, 1960, 20, op. 28. L. Bolta, ibidem 406.

²⁰ W. Schmid, Die Reihengräber von Krainburg. Jahrb. f. Altde. 1, 1907, 65, Abb. 11.

²¹ J. Werner, Die Langobarden in Pannonien, 63, T. 23: 5.

²² H. Zeiss, Germania 14, 1930, 20-21. H. Kühn, Die germanische Bügelfibeln der Völkerwanderungszeit in der Rhein Provinz 1 (1940) 107 ss. B. Grafenauer, ibidem 413.

Vsekakor pa je trenutno težje opredeliti grob št. 19 z ozkim enoreznim mečem (sl. 6), zlasti še ker tudi po drugih grobnih pridatkih ne izkazuje neke določnejše pripadnosti. Morda je ob tem, kolikor menimo, da gre tu res za pokop vojščaka, potrebno poudariti le to, da se le ti do sedaj izredno redko, bolje rečeno izjemoma pojavljajo pri Vzhodnih in Zahodnih Gotih na področju Apeninskega ter Pirenejskega polotoka kakor tudi v Galiji. Seveda to pa ne drži za gepidsko, frankovsko, alemansko in druge skupine.²³

Sl. 6. Ljubljana, Dravljje
(Gotska ulica).
Grob št. 19

Fig. 6. Ljubljana, Drav-
lje (Gotska ulica).
Tombe N° 19

Prav tako bo pomembno pri analizi nekropole upoštevati domačo staroselsko tradicijo, močno prežeto z elementi poznoantične dediščine.

²³ Z. Vinski, Arh. vestnik 11-12, 1960-61 (1962) 232. Ozki enorezni meči naj bi predstavljali tipičen del orožja nekega konjenika iz obdobja preseljevanja ljudstev (Z. Vinski, Arheološki spomenici velike seobe naroda u Srijemu. Situla 2, 1957, 34 z opombo 169).

Sledovi poznoantične umetnoobrtne tvornosti se kažejo na našem grobišču vsekakor v pojavu bronastih uhanov z masivno kocko s topimi oziroma odrezkanimi vogali.²⁴ Po Kasteličevi shemi bi jih lahko uvrstili v tip A, skupino II.²⁵ Ti uhani, ki imajo zelo široko razprostranjenost in niso redek pojav tudi v grobovih germanskega porekla, se obdržijo pri njih ponekod v nespremenjeni obliki od 5. do 7. stoletja.²⁶ Znana je namreč ugotovitev, da so si germanski narodi, zlasti Vzhodni Goti pogosto prisvajali različne umetnoobrtne izdelke, jih po svojem okusu preoblikovali ali pa jih uporabljali kar v prvotnih oblikah.²⁷

Tipu A, skupini I pa bi pripadal par uhanov z votlo kocko in steklenimi stenami,²⁸ ki bi po Weecku predstavljali glede na uhane z masivnimi kockami časovno mlajši element.²⁹ Kastelic pa je mnenja, da je njihov razvoj potekal vzporedno.³⁰

Za opredelitev okrogle ploščate fibule z vložnimi steklenimi ploščicami bi lahko uporabili tezo Vinskega, po katerem naj bi bile fibule takega tipa po svoji slogovni interpretaciji in namenu značilen del okrasa poznorimske oziroma romanske žene 6. stoletja.³¹ Seveda pa ne smemo izključiti sekundarne uporabe, v tem primeru morda germanske.

O prisotnosti še živih antičnih običajev pa pričajo tudi sledovi antičnega pogrebnega ritusa, kot npr. dajanje novcev pokojniku v grob ali ostanki antičnih posod v grobni jami.³²

Ob tem je potrebno omeniti še domnevo že prej omenjenega avtorja — ta je nekje podobna Wernerjevi za kranjsko grobišče³³ — da na nekropoli v Kninu grobovi brez pridakov ali s siromašnejšim največkrat železnim inventarjem pripadajo domačinom iz konca 5. stoletja ter v 6. stoletju.³⁴ Za draveljsko grobišče bi bila taka trditev vsekakor sprejemljiva, vendar dokler niso poznani rezultati antropoloških analiz, ki bodo prav gotovo dopolnile in vskladile naše poglede tako v kulturnem kot etničnem smislu, je taka posplošitev v celoti mogoče preuranjena.

Pojav nekaterih predmetov na grobišču pa bi bilo možno povezati z importom. Tako bi lahko imeli pasno spono groba 25, ki je po svojem slogu in načinu izdelave po vsej verjetnosti italškega izvora, morda celo za produkt italških — vzhodnogotskih delavnic (sl. 4). Potrditev za to

²⁴ J. Kastelic, Slovanska nekropola na Bledu. Dela SAZU 13 (1960) 16; Z. Vinski, Materijali 1 (1963) 105; glej tudi B. Marušič, Staroslovanske in neke zgodnesrednjeveške najdbe v Istri. Arh. vestnik 6, 1955, 113 ter op. 97 z omejeno literaturo.

²⁵ J. Kastelic, ibidem 14 ss.

²⁶ Z. Vinski, Arh. vestnik 11-12, 1960-61 (1962) 231. Z. Vinski, Materijali 1 (1963) 105.

²⁷ J. Beloševič, Ranosrednjevekovna nekropola u selu Kašiču kraj Zadra. Diadora 4, 1968, 228. Z. Vinski, Materijali 1 (1963) op. 75, str. 114.

²⁸ J. Kastelic, ibidem 14 ss. L. Bolta, ibidem 404.

²⁹ W. Weeck, Die Alemanen in Württemberg (1931) 53 ss. J. Kastelic, ibidem 16.

³⁰ J. Kastelic, ibidem 16.

³¹ Z. Vinski, Krstoliki nakit epohe seobe naroda u Jugoslaviji. Vjesnik Arh. muz. u Zagrebu. Ser. 3, 3, 1968, 112.

³² Posebno zanimiva je ugotovitev, da na celotnem grobišču ni bilo zaslediti nikakršne druge, razen omenjene antične keramike.

³³ J. Werner, Die Langobarden in Pannonien, 126.

³⁴ Z. Vinski, ibidem 137.

bi lahko iskali v sorodnih značilnih elementih pasne spone iz najdišča Acquasanta v Italiji.³⁵

Drugo gradivo, kot so različne jagode, železne pasne spone, železni noži in glavniki, so pogost pridevek v grobovih tega obdobja, vendar pa so kot samostojno gradivo bodisi zaradi atipičnosti ali pa zaradi slabe ohranjenosti in situ za utemeljevanje tipoloških in kronoloških stališč bolj ali manj nekarakteristični.³⁶

Kakor smo v tipološkem oziroma v kulturnem opredeljevanju upoštevali le okvirna in začasna merila, ki temeljijo le na nekaterih tipičnejših oziroma značilnejših elementih, prav tako moramo tudi pri časovnem omejevanju grobišča ugotoviti, da trenutno ni mogoče določiti natančnejšega časovnega okvira, marveč se je treba zadovoljiti le z grobo časovno razmejitvijo. Posamezni inventar predvsem grobov št. 1, 15, 25 nam omogoča prve pokope na tej nekropoli datirati na prelom oziroma začetek 6. stoletja. Zgornjo časovno mejo, ki naj bi zaključevala obstoj grobišča, pa bo morda treba iskati še v drugi polovici istega stoletja. Ali konec nekropole lahko vezemo za historično letnico 568, je danes težko ugotoviti, vsekakor pa po današnjem poznavanju grobišča naselbina s to nekropolo ni dočkala slovanskih vdorov.

Najdišče zasluži, ne samo zaradi dokaj bogatega grobnega inventarja, marveč tudi zaradi svoje kompleksne problematike (sožitje vzhodnogotskih, frankovskih ter avtohtonih bolj ali manj romaniziranih elementov) prav poseben poudarek. Imamo pa ga lahko tudi za prvo res dokazano najdišče iz časa preseljevanja narodov na ljubljanskem območju, ki z materialnimi dokazi potrjuje že tradicionalno strateško vlogo tega križpotja, tudi ko se prekinja večstoletna antična tradicija in jo zamenjajo nove življenjske sile. Skratka je vezni člen v zgodovinskem razvoju ljubljanskega prostora in, kot že rečeno, izpolnjuje praznino, ki je doslej bila.

RÉSUMÉ

La nécropole de la période de la migration des peuples à Dravljje

Les preuves matérielles des temps de la migration des peuples étaient jusqu'à ces derniers temps extrêmement modestes sur le territoire de Ljubljana. Cette lacune n'a été comblée qu'au printemps de 1968, où l'on a découvert par hasard une nécropole — jusqu'ici on n'a pas encore trouvé de traces de la localité — dans la partie nord-ouest de la ville centrale de Slovanie — Ljubljana, près du village de Dravljje.

La nécropole a été recherchée en entier et elle compte 49 tombes examinées, alors que 10 tombes au moins ont été détruites lors des déterrements mécaniques. Les fosses tombales sont simples et enterrées dans l'humus et le gravier. Dans de nombreuses fosses tombales il a été possible de dépister des

³⁵ G. Annibaldi, J. Werner, Ostgotische Grabfunde aus Acquasanta, Prov. Ascoli Piceno (Marche). Germania 41, 1963, 363 ter 370, T. 41: 2.

³⁶ Primerjaj J. Beloševič, ibidem 226 ss.

restes de construction en bois. L'orientation des squelettes est E—W, pour la plupart avec des écarts plus ou moins grands.

Parmi les tombes les plus riches et les plus importantes, nous pouvons compter une tombe féminine avec des restes de broderie dorée sur la tête, deux fibules à arc en bronze doré (fig. 1), une boucle de ceinture en bronze doré (fig. 2), une bague en or, une pièce de monnaie en bronze, etc. A celle-ci nous pouvons joindre encore une tombe avec deux fibules à arc en argent doré (fig. 3) et un peigne en os, une tombe avec une épée en fer, deux couteaux en fer et une boucle de ceinturon en fer, ainsi que l'inventaire d'une tombe avec une boucle de ceinturon polychrome (fig. 4), une pincette en bronze et une petite boucle en argent. Ressortent également trois tombes avec des boucles d'oreilles en bronze avec un cube massif aux angles découpés, une tombe avec une paire de boucles d'oreilles en bronze avec un polyèdre en verre et une fibule plate ronde, etc. et un squelette avec une fibule en argent doré avec un pied d'une largeur égale (fig. 5) etc.

Le mobilier funéraire restant représente des pièces de monnaie antique, diverses perles en verre et en ambre, des morceaux de céramique antique, des couteaux en fer, des boucles de ceinturon, des peignes en os, etc.

La connaissance actuelle insuffisante des matériaux (le compte rendu a été fait quand les recherches n'étaient pas encore terminées), qui se trouvent en préparation et à d'autres analyses, ne permet pas pour le moment leur détermination typologique et chronologique. Cependant, nous pouvons constater déjà maintenant que certaines différences essentielles dans les matériaux déterrés indiquent qu'il ne sera pas possible de parler d'une homogénéité culturelle de la nécropole. A côté des éléments du groupe culturel ostrogoth on observe aussi une composante franque. Il faudra consacrer une attention particulière au rapport envers les traditions des habitants primitifs et de l'antiquité avancée.

Dans sa dernière phase, temporellement la nécropole remonterait peut-être encore à la seconde moitié du 6e siècle. Il faudra cependant chercher la limite temporelle initiale à la transition ou au début de ce même siècle.

Nous pouvons considérer la nécropole comme la première localité vraiment prouvée sur le territoire de Ljubljana de cette période. La signification de la nécropole pour le territoire de Ljubljana est avant tout dans la preuve que dans cette période animée non plus le rôle traditionnel de ce carrefour géographique et stratégiquement important n'a pas été négligé et que de ce fait il représente aussi un membre de liaison dans son évolution historique.